

בש"פ 8131/21 - מדינת ישראל נגד חמזה ברהום, קוטייבה עותמאן, חוסיין עותמאן, עיסא עותמאן

בית המשפט העליון

בש"פ 8131/21

לפני: כבוד השופט ד' ברק-ארז

העוררת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיבים: 1. חמזה ברהום
2. קוטייבה עותמאן
3. חוסיין עותמאן
4. עיסא עותמאן

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 25.11.2021 במ"ת 21129-10-21 שניתנה על
ידי כבוד השופט א' רון

תאריך הישיבה: כ"ד בכסלו התשפ"ב (281021)
בשם העוררת: עו"ד עילית מידן
בשם המשיב 1: עו"ד אורי בר עוז; עו"ד נאדיר בראנסו; עו"ד מוניר
ברהום
בשם המשיבים 2-3: עו"ד אורי בן-נתן
בשם המשיב 4: עו"ד חיים הדיה

החלטה

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 25.11.2021 (מ"ת 21129-10-21, השופט א' רון). בית המשפט המחוזי קבע כי התשתית הראייתית הלכאורית שהוצגה ביחס לכתב אישום שהוגש נגד המשיבים אינה מספקת לצורך מעצרם, והורה על שחרורם למעצר בית בתנאים מגבילים.

2. ביום 10.10.2021 הוגש כתב אישום נגד המשיבים 1-3 ובהמשך, ביום 18.10.2021 הוגש כתב אישום מתוקן שבו הוסף גם המשיב 4 כנאשם. כתב האישום מבוסס על אירועים שהתרחשו החל מיום 19.8.2021 בשעות הערב ועד ליום 20.8.2021 לפנות בוקר. בתמצית, לפי כתב האישום, המשיבים חשדו שהמתלון לקח מהם אקדח שהיה מונח בתיק שהשאירו בשטח מיוער בסמוך לכפר אבו גוש, שכונה על-ידם "הזולה". על רקע זה, כך נטען, בשעות הערב של יום 19.8.2021 המשיבים חטפו את המתלון, הכניסו אותו בכוח לרכבם, והסיעו אותו לצריף בכפר עין ראפה הסמוך לאבו גוש (להלן: הצריף). בעת ששהו בצריף, המשיבים הכו את המתלון במקלות, אלות וכסאות, וחבטו בו באגרופיהם בראשו ובגבו. בהמשך, כך נטען, הם כרכו חבל סביב צווארו של המתלון, בעודו עומד על כסא, ואת החבל קשרו לקורת ברזל שהייתה בחצר הצריף. כשהוא נתון במצב זה, איימו המשיבים על המתלון כי אם לא יחזיר להם את האקדח הוא צפוי למות. כמו כן, המשיבים הזעיקו למקום אדם בשם מאלכ דיאב (להלן: מאלכ), ובתיווכו התקשרו לבני משפחתו של המתלון בשיחת וידאו באמצעות יישומון "ווטסאפ", ודרשו מהם תשלום של 50,000 שקלים תמורת שחרורו. בסופו של דבר, מאלכ עצמו העביר למשיבים את הסכום המבוקש במזומן והמתלון שוחרר לחופשי.

3. בשל המעשים המתוארים, כתב האישום מייחס למשיבים את העבירות הבאות: חטיפה לשם סחיטה לפי סעיף 372 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), סחיטה בכוח לפי סעיף 427(א) לחוק העונשין, סחיטה באיומים לפי סעיף 428 לחוק העונשין, חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיפים 329(א) ו-1(2) לחוק העונשין ותקיפה הגורמת חבלה של ממש בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 380 ו-382(א) לחוק העונשין (ריבוי עבירות).

4. יחד עם כתב האישום הוגשו בקשות למעצרים של המשיבים עד תום ההליכים, שבמסגרתן נטען כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת המעשים המיוחסים להם, לרבות הודעותיו של המתלון במשטרה, תמונות של החבלות שנגרמו לו, והקלטת שיחה של בני משפחתו של המתלון למוקד "100" של המשטרה בסמוך לאחר האירוע. עוד צוין בבקשה כי כנגד המשיבים קמה עילת מעצר בשל מסוכנותם (הנלמדת מחומרת העבירות המיוחסות להם) וכן עילת שיבוש - בין השאר לנוכח העובדה שהמשיב 4 ניסה להימלט ונעצר רק לאחר הגשת כתב האישום בנוסחו הקודם, והעובדה שבפרשה ישנם מעורבים נוספים שטרם אותרו. לבסוף צוין כי למשיבים 2-4 יש עבר פלילי מכביד, כאשר המשיבים 2 ו-4 ריצו בעבר עונשי מאסר בפועל ואילו המשיב 3 ביצע לכאורה את המעשים בעת שהוא משוחרר בתנאים במסגרת הליך פלילי שבו מיוחסת לו עבירה של המתה בקלות דעת.

5. ביום 25.11.2021 בית המשפט המחוזי הורה על שחרורם של המשיבים למעצר בית בתנאים מגבילים, לאחר שהגיע לכלל מסקנה כי אמנם קיימת תשתית ראיתית בתיק אלא שהיא "גבולית, אם לא למטה מכך". בית המשפט המחוזי ציין כי מהעדויות מצטיירת תמונה שאכן התרחש "אירוע אלים כלשהו", אך תיאור ההתרחשויות בכתב האישום מאופיין ב"מידה יתרה של הגזמה". בית המשפט המחוזי הוסיף כי התיק מבוסס בעיקרו על גרסת המתלון, שהוא בעל עבר פלילי בעבירות של מסירת ידיעה כוזבת ושיבוש הליכי משפט, וכי עדותו היא עדות יחידה שאינה חפה מקשיים, ואף אינה נתמכת בחיזוקים. בקשר לכך צוין, שישנן סתירות בין גרסתו של המתלון, כפי שנמסרה על-ידי גורמי "הביטחון המסכל" ברשות הפלסטינית, אשר ניתנה יומיים לאחר האירועים המתוארים בכתב האישום (ואשר תרגומה צורף לחומר הראיות), לבין גרסתו המאוחרת כפי שהוצגה בארבע הודעות שמסר המתלון במסגרת חקירת המשטרה בפרשה, כאשר הראשונה שבהן ניתנה כשבועיים לאחר מכן. בהקשר זה בית המשפט המחוזי עמד על כך שבהודעתו לרשות הפלסטינית ציין המתלון כי היו מעורבים באירוע כ-15 אנשים, יותר ממספר המעורבים שבשמותיהם נקב בהודעותיו במשטרה.

6. בית המשפט המחוזי התייחס לראיות נוספות שעל-פי גרסת המדינה תמכו לכאורה בעדותו של המתלון, אך התרשם שאין בהן חיזוק מספיק. בתוך כך, בית המשפט המחוזי קבע כי יש לייחס משקל מוגבל בלבד להודעתה של אומיה סעאדה, דודתו של המתלון (להלן: אומיה) - שבמסגרתה מסרה כי בשיחת הווידיאו ראתה את המתלון קשור בחבל סביב צווארו - משום שאין בחומר הראיות הקלטה של אותה שיחה. באשר להקלטת השיחה למוקד "100", צוין כי יש ספק האם מדובר בראיה קבילה, ומכל מקום אין מדובר בראיה ישירה, שכן בנה של אומיה שהתקשר למוקד לא היה מי שצפה בעצמו בשיחת הווידיאו, ודבריו באותה שיחה התבססו על מידע שהגיע אליו מבני משפחה. אשר להודעת מעסיקו של מאלכ, איתמר כהן (להלן: איתמר), שתיאר כי מאלכ סיפר לו על האירוע בסמוך לאחר ההתרחשויות, בית המשפט המחוזי קבע כי הוא אמנם נהנה מחזקת אובייקטיביות, אך מדובר בעדות שמיעה. בית המשפט המחוזי הוסיף וציין כי גרסתו של מאלכ לאירועים - לפיה המתלון שהועסק אצל המשיבים גנב מהם כלי עבודה ועל כן נערך עמו בירור בעניין, שלא כלל הפעלת אלימות מצדם - אינה מתיישבת עם גרסת המתלון ועם גרסתה של אומיה. יתר על כן, בית המשפט המחוזי הוסיף עוד כי מהודעת מאלכ עולה שלאחר שחרורו של המתלון, מאלכ לקח אותו לאולם האירועים שבו הוא עובד והגיש לו סעודה דשנה. בית המשפט המחוזי ציין ביחס לכך כי השתלשלות אירועים זו אינה מתקבלת על הדעת. כמו כן, בית המשפט המחוזי התרשם מהתמונות שהוצגו המתעדות את חבלות המתלון, שהפגיעות בו לא היו חמורות כפי שתואר על-ידו בחקירתו.

7. לעומת הראיות הלכאוריות שהציגה המדינה, שבהן הוטל כאמור ספק, מצא בית המשפט המחוזי כי ראיות נוספות הכלולות בחומר החקירה תומכות לכאורה דווקא בחפותם של המשיבים. בין אלו, הזכיר בית המשפט המחוזי הודעות של שני עדים הטוענים כי ידוע להם שהמתלון בדה את גרסתו על רקע סכסוך כספי עם המשיבים. עוד צוין, כי גרסתו של נהג המונית שהסיע את המתלון לאחר האירוע, לפיה לא ראה על המתלון סימני מכות וכי הוא היה נראה "מסטול" ואף נדף ממנו ריח חזק של אלכוהול, מהווה גרסה של "עד אובייקטיבי" והיא אינה תומכת בגרסת המתלון.

8. בהמשך לספקות הראייתיים שהוצגו, בית המשפט המחוזי קבע כי חרף העבר הפלילי המשמעותי של חלק מהמשיבים, יש מקום להורות על שחרורם לחלופת מעצר בתנאים מגבילים, אף ללא צורך בהמתנה לתסקירים. צוין, כי מדובר בחלופת מעצר הולמת עבור המשיבים כולם, בהתחשב בכך שהמשיב 1 אמנם נעדר עבר פלילי, אך חלקו באירוע הנטען הוא גדול יותר. בסופו של דבר, ולאחר שנחקרו המפקחים המוצעים, המשיבים שוחררו בתנאי ערבות ובפיקוח למעצר בית (בכתובות שונות שהוצעו), תוך שהוטל עליהם איסור על יצירת קשר עם עדי תביעה למעט בני המשפחה הגרעינית וכן צו עיכוב יציאה מן הארץ.

9. בית המשפט המחוזי הורה על עיכוב ביצוע של החלטתו זו עד ליום 28.11.2021 על מנת לאפשר למדינה להגיש ערר. ואמנם, המדינה הגישה ערר נגד החלטתו של בית המשפט המחוזי ועתרה לכך שהמשיבים יעצרו מאחורי סורג ובריוח עד תום ההליכים נגדם.

הערר

10. הדין בערר התקיים בפני ביום 28.11.2021 ועל מנת לאפשר את השלמת הדיון בו הוריתי על הארכת מעצר ארעית של המשיבים עד למתן החלטה אחרת על-ידי.

11. בעיקרו של דבר, המדינה טוענת כי יש להורות על מעצרם של כל ארבעת המשיבים עד תום ההליכים נגדם.

לשיטת המדינה, בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו כי התשתית הראייתית גבולית, וכן שגה בהחלטתו להסתפק בחלופת מעצר לנוכח מסוכנותם המופלגת של המשיבים הנלמדת מהמעשים החמורים המיוחסים להם בכתב האישום, וכן מעברם הפלילי של המשיבים 2-4. המדינה הוסיפה, כי לכל הפחות היה על בית המשפט המחוזי להורות על עריכת תסקירים של שירות המבחן שיבחנו את מידת מסוכנותם של המשיבים.

12. מנגד, באי-כוחם של המשיבים סמכו את ידיהם על החלטתו של בית המשפט המחוזי. בעיקרו של דבר, טענו כולם כי אכן קיימת תשתית ראייתית לעימות שנערך בין המשיבים למתלונן, אך לא לאירוע אלימות חמור כמתואר בכתב האישום. עוד נטען כי גרסתו של המתלונן נראית מופרכת, נתגלו בה סתירות רבות וכי למעשה אין ראיות חיצוניות התומכות בה, בהתחשב בכך שרוב החיזוקים להודעותיו של המתלונן הם בבחינת עדויות שמיעה, ומשקלם הראייתי אפסי. כמו כן נטען כי למתלונן יש אינטרס להציג עצמו כקורבן בשל כך שהוא שוהה בשטחי ישראל שלא כדין וחוזר ומבצע עבירות על רקע זה. באי-כוחם של המשיבים 2-3 הוסיף וטען כי המתלונן הודה בחקירתו שהוא מבלבל בין המשיב 2 לאדם נוסף החשוד במעורבות באירוע, שלא נתפס, וכן כי אף לגרסתו של המתלונן עצמו המשיב 3 "לא הרביץ" (דו"ח ביצוע עימות מיום 30.9.2021, עמ' 3 שורה 41).

דיון והכרעה

13. לאחר שעיינתי בהודעת הערר ובנספחיה, ושמעתי את טענות הצדדים בדיון שנערך בפני, אני סבורה כי דין הערר להתקבל.

14. עיון בחומר הראיות שהוגש מלמד על קיומה של תשתית ראייתית לכאורית להוכחת המעשים המיוחסים למשיבים בכתב האישום. תשתית זו מבוססת על הודעותיו של המתלונן, אשר להן נמצאו חיזוקים רבים בחומר הראיות, כפי שאפרט להלן.

15. כאמור, המתלונן מסר הודעה ראשונה ברשות הפלסטינית, יומיים לאחר האירוע, וכשבועיים לאחר מכן נחקר במשטרת ישראל. בהמשך מסר שלוש הודעות נוספות, וכן נערך לו עימות עם שלושה מהמשיבים. עיון בכל אלו מעלה כי הגרעין הקשה של גרסתו של המתלונן עקבי, ודומה בכל ההקשרים. בין השאר, המתלונן דבק בהתייחסותו לזהותם של המשיבים, תיאר בצורה עקבית את השתלשלות האירועים באותו לילה, התייחס לאופן בו לקחו אותו מה"זולה" לצריף שבו נתקף, וכן לאופן התקיפה (לרבות תלייתו וחניקתו באמצעות חבל או אביזר דמוי חבל). המתלונן אף חזר וטען כי ברקע הדברים עמד חשדם של המשיבים כי הוא נטל את האקדח שהוסלק על-ידם, ושלל קיומו של סכסוך כספי עמם. אף שקיימים הבדלים מסוימים בין הגרסאות שמסר, הם אינם יורדים לשורש הדברים, ומקומם להתברר בהליך העיקרי. כך, למשל, אף שבהודעתו ברשות הפלסטינית המתלונן לא השתמש במילה "חטיפה" באופן מפורש, אלא תיאר כי תוקפיו "לקחו אותי לבית" - ניתן להבין את הדברים כמכוונים לכך שנלקח בכוח ולא התלווה למשיבים מרצונו החופשי. למעשה, תיאור זה דומה במידה רבה לתיאורו את ההשתלשלות במשטרת ישראל, אז ציין כי המשיבים "הכניסו אותי לרכב ... ומשם לקחו אותי דרך המנהרה ... ואז הוציאו אותי משם קשור" (הודעת המתלונן מיום 9.9.2021, עמ' 4 שורה 78).

16. ראיית חיזוק מרכזית לגרסת המתלונן נמצאת בהודעתה של אומיה, שתיארה כי בשיחת הווידאו שנערכה עמה "ראיתי את [המתלונן] סביב צווארו קשור חבל, אני השתגעתי שראיתי את זה, וראיתי שהוא מוכה בפנים שלו" (הודעתה

מיום 14.9.2021, עמ' 2). לגרסת אומיה יש לייחס משקל לכאורי רב, שכן היא הייתה עדה להתרחשויות (גם אם דרך המסך). בעניין זה, איני מקבלת את הערתו של בית המשפט המחוזי באשר לחולשתה של הראיה, בהיעדר הקלטה, לנוכח אופיין של שיחות ביישומון "ווטסאפ", שמטיבן אינן מוקלטות. גם הקלטת השיחה של בני המשפחה למשטרה מוסיפה משקל ראייתי לכאורי מסוים, בהינתן שזו נערכה בסמוך לאירוע. מתמליל השיחה עולה כי בנה של אומיה אמר לעובדי המוקד כי המתלונן "חטוף באבו גוש ודיברו איתנו אנשים כשהם תולים אותו ורוצים כסף". אמנם יש לכאורה ממש בטענה שמדובר בעדות מכלי שני, שכן מי שהתקשר למשטרה לא היה שותף לשיחת הווידאו, ואולם משקלה המדויק של הראיה יתברר בהליך העיקרי.

17. בנוסף, גם עדותו של איתמר מהווה חיזוק משמעותי לגרסתו של המתלונן. בהודעתו תיאר איתמר כי מאלכ אמר לו שהוא נדרש לצאת ממקום העבודה מכיוון שנקרא להתערב בסכסוך, "ושהוא הציל מישהו שהסתבך עם אנשים שהוא מכיר" (הודעתו מיום 30.9.2021, עמ' 3 שורה 29). בהמשך הוא תיאר כי "הבנאדם שקיבל מכות גנב משהו מאלה שנתנו לו מכות, יותר מזה אני אגיד לך שהוא בא הוא אמר שהוא מצא אותו קשור עם חבל" (שם, עמ' 4 שורה 53). יש לייחס להודעה זו משקל לכאורי שאינו מבוטל, משום שהעד נהנה מחזקת אובייקטיביות מוחלטת, זאת בניגוד למרבית העדים שעלולה להיות להם נטייה לכיוון זה או אחר בשל קשרים חברתיים או משפחתיים עם המתלונן או עם המשיבים (ובכלל זה העדים שהעידו על סכסוך כספי של המתלונן עם המשיבים, שבעטיו, לשיטתם, בדה מלבו את מסכת האירועים). יתר על כן, ישנה חשיבות נוספת לגרסתו של איתמר, משום שהיא אינה עולה בקנה אחד עם גרסתו של מאלכ, אשר בחקירתו במשטרה ביקש "לצמצם" את האירוע לכדי סכסוך פעוט, שאינו אלים כלל. בהקשר זה יש לציין כי מאלכ הודה בחקירתו ששוחח עם איתמר על האירוע בסמוך לאחר התרחשותו, וכי לאיתמר "אין כל אינטרס לשקר" (הודעתו מיום 30.9.2021, עמ' 4 שורה 36-39).

18. המשיבים טענו, כי גרסתו של אסעד חמיד (להלן: אסעד), מכר של משפחת המתלונן שאליו התקשר מאלכ בליל האירוע על מנת שיקשר בין המשיבים לבין משפחת המתלונן, מחלישה את גרסתו של המתלונן. לפי האמור בהודעתו של אסעד, הסכסוך בין המתלונן לבין המשיבים נסב על כך שהמתלונן גנב מהם כלי עבודה. כמו כן, לטענתו, הוא אמנם שוחח עם מאלכ בשיחת וידאו בליל האירוע, אך בני משפחתו של המתלונן סירבו לדבר עם מאלכ באותו מעמד (הודעתו מיום 29.9.2021, עמ' 2 שורות 23-35). אמנם גרסתו של אסעד אינה זהה לגרסת המתלונן, אך למעשה היא גם אינה זהה לגרסתו של מאלכ, שהכחיש כזכור קיומו של אירוע אלים. גרסתו עשויה ללמד אפוא על קיומה של שיחת וידאו במהלך האירוע, ומשכך היא תומכת במובן מסוים בגרסתו של המתלונן. גם ביחס לכך יש להבהיר כי משקלה של העדות ותוכנה המדויק יתבררו בהליך העיקרי.

19. חיזוקים נוספים לתשתית הראייתית שהוצגה קיימים גם בתמונות שצורפו, המלמדות על חבלות בפניו ובגופו של המתלונן, וכן בתרגום של התיעוד הרפואי מיום 20.8.2021 באשר למצבו הרפואי של המתלונן לאחר האירוע, שבו צוין, בין היתר, כי המתלונן "סבל מהרבה חבלות חזקות וקשות בכל גופו, ופצעים שטחיים בפנים, מתחת לעיניים ובאף ... וגם כן יש סימני חבלה סביב צווארו של המטופל". לבסוף, מחוות דעת מומחה שצורפה לתיק החקירה עולה כי נמצאו שרידי ירי בתיק ממנו לקח המתלונן את הבגדים, כמו גם בפריטי לבוש שנמצאו בתוכו. חוות הדעת תומכת בגרסתו של המתלונן באשר לחשדות שהטיחו בו המשיבים על כך שגנב אקדח מהתיק (חוות דעת מומחה מיום 17.10.2021). יש לציין בהקשר זה, כי גרסת המשיבים הייתה כזכור שהסכסוך נסב על גניבת כלי עבודה על-ידי המתלונן, להבדיל מאקדח.

20. אשר על כן, לנוכח כל המפורט לעיל, מצאתי כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתם של המשיבים בעבירות המיוחסות להם. כעת, אפנה לבחינת עילות המעצר, תוך התייחסות נפרדת לכל אחד מהמשיבים.

21. מסוכנותם של המשיבים כולם, כפי שהיא נלמדת לכאורה מהמסכת הקשה של חטיפתו ותקיפתו של המתלונן כמתואר בכתב האישום, היא רבה. על כך יש להוסיף את עברם הפלילי של המשיבים 2-4, בין היתר בעבירות אלימות, באופן המגביר את מסוכנותם. המשיב 1 אמנם נעדר עבר פלילי, אולם על-פי הנטען, יש לו חלק מרכזי בפרשה, שכן תקיפת המתלונן נעשתה בצריף ששייך לו, כאשר הוא עצמו תקף את המתלונן באמצעות מקל וכיסאות והכה אותו באגרופים. אשר למסוכנותו של המשיב 3, לא נעלם מעיניי כי לפי גרסת המתלונן, המשיב 3 לא הכה אותו פיזית אלא רק נכח במחיצתם של יתר המשיבים בעת האירוע, ואמר למתלונן שעליו להשיב את האקדח. ואולם, די במעורבותו באירוע כדי ללמד על מסוכנותו, בפרט כאשר המעשים בוצעו לכאורה בעת שמתנהל נגדו הליך פלילי נוסף באישום של ביצוע עבירת המתה בקלות דעת. יתר על כן, קרבתו ליתר המשיבים מקימה גם חשש לשיבוש מהלכי משפט. חשש דומה מתקיים גם בעניינו של המשיב 4, אשר נמלט ונתפס רק לאחר הגשת כתב האישום המקורי נגד יתר המשיבים. אם כן, בשום לב למאפיינים השונים של כל אחד מהמשיבים שהוצגו לעיל, לא מצאתי כי יש להבחין ביניהם, בעת הזו, מבחינת התקיימותן של עילות מעצר.

22. בסיכומם של דברים, לנוכח הקביעה בדבר קיומן של ראיות לכאורה ועילות מעצר, ולאחר בחינת מכלול הנסיבות, באתי לכלל מסקנה כי יש להורות על מעצרם של המשיבים עד תום ההליכים נגדם.

23. יחד עם זאת, בהתאם להוראות הדין, יש לבחון את האפשרות למעצרם של המשיבים בפיקוח אלקטרוני. לצורך כך אני מורה לשירות המבחן להגיש תסקירי מעצר בעניינם של המשיבים, אשר יבחנו את מסוכנותם ואת מקום המעצר והמפקחים המוצעים על-ידם. תסקירי המעצר יוגשו לבית המשפט המחוזי עד ליום 16.1.2022. לאחר הגשת התסקירים, ובכפוף להמלצת שירות המבחן, יקיים בית המשפט המחוזי דיון שבו יתרשם מן המפקחים שיוצגו, וככל שימצא לנכון יורה על השמתם של המשיבים במעצר בפיקוח אלקטרוני, על-פי שיקול דעתו ומכלול נסיבות העניין.

24. סוף דבר: הערר מתקבל כאמור בפסקאות 22-23.

ניתנה היום, ח' בטבת התשפ"ב (12.12.2021).

ש ו פ ט ת